

	ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ	Број:
	ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ	10/5-101
		Датум:
		07.10.2015.

Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу
подносимо следећи извештај:

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:

1. Састав комисије:

1. Ванредни професор др Милица Живковић
2. Доцент др Данијела Петковић
3. Доцент др Милена Каличанин

2. Одлука Већа департмана за англистику број 10/5-77 од 08. јула 2015. године.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног родитеља, презиме
Сашка Зоран Комленац
2. Година уписа на мастер академске студије
2012/2013.
3. Назив студијског програма
Мастер академске студије англистике

III НАСЛОВ –МАСТЕР РАДА:

Природа друштвене критике у романима Шарлоте Бронте
The Nature of Social Criticism in Charlotte Brontë's Novels

IV ПРЕГЛЕД -МАСТЕР РАДА:

Мастер рад под називом *Природа друштвене критике у романима Шарлоте Бронте (The Nature of Social Criticism in Charlotte Brontë's Novels)* кандидаткиње Сашке З. Комленац има 65 страна и написан је на енглеском језику. Подељен је у неколико поглавља: Апстракт на српском и енглеском (3-4); 1. Увод (Introduction) (5-21); 2. Критика стереотипног представљања жена у роману *Ширли* (The Stereotypical Representation of Women and Its Current Critique in *Shirley: Cook Eve versus Titan Eve*) (22-34); 3. Нови модел женског идентитета у *Џејн Ејр* (A New Model of Female Identity in *Jane Eyre: From Anger to Reconciliation*) (35-48); 4. Опресивне идеологије у *Професору* (The Oppressive Ideologies in *The Professor: From Being Tyrannized to Being a Tyrant*) (48-58); 5. Закључна разматрања (Conclusion) (58-62); Библиографија (Bibliography) (63-65). Подела на поглавља је прегледна што доприноси чврстој структури и олакшава читање. Библиографија приложена на крају рада садржи 55 библиографских јединица, брижљиво изабраних и педантно наведених.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА -МАСТЕР РАДА:

Тери Иглтон је написао да романи Шарлоте Бронте у себи носе „радикални сексуални захтев – љутиту, рањену, неумољиву страст за личним прихватањем и признањем“. Можда управо захваљујући тој несавладивој жељи коју је могуће идентификовати у свим њеним романима, уметничко дело Шарлоте Бронте нашло је своје место не само у књижевном канону викторијанског доба, већ и код савремених читалаца. Романи Бронтеове су својеврсне „студије“ о патријархату; они нуде увиде о питањима доминације, идентитета, идеологије и родних улога, који су ишли испред свога времена а који су и данас релевантни. Емоционална снага фикције Ш. Бронте у великој мери произилази из ауторкине решености да проговори о контрадикцијама викторијанског доба и ограничењима патријархалне идеологије. Ове контрадикције у представљању патријархата, родних улога и пратећих идеологија, чине основни предмет мастер рада кандидаткиње Сашке Комленац. Кроз анализу романа, *Ширли*, *Џејн Ејр* и *Професор*, са посебним фокусом на њиховим протагонистима, било је потребно осветлити напоре које Шарлоте Бронте улаже да би редефинисала субјективност и идеал женскости деветнаестог века, и на тај начин реформулисала родне норме патријархалне идеологије које су биле опресивне за жене. Посебан акценат је стављен, као што наслов сугерише, на двосмисленост репрезентације стереотипа, идентитета и идеологије, као и покушаје Бронтеове да установи дискурс који би политички оснажио жену.

Текст мастер тезе је подељен у пет основних поглавља. Прво поглавље, упознаје нас са предметом и циљем истраживања, као и главним истраживачким питањима на која рад жели да да одговор. Проблем женског идентитета се наметнуо као централно питање у анализи романима, јер је то питање са којим се нужно сусреће сваки озбиљнији покушај да се критички сагледа однос појединца и културе, а посебно улога и место жене у друштву. Главна истраживачка питања су следећа: какав модел женског идентитета Бронтеова гради у својим романима? Какав је њен однос према викторијанском стереотипима и фиксираним категоријама женскости? Могу ли се одступања од викторијанских норми схватити као трансгресија или потврда доминантне родне идеологије?

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Број:

1015-101

Датум:

07.10.2015.

Да ли је оправдано Шарлоту Бронте доводити у везу са феминизмом?

У уводном поглављу, кандидаткиња даје кратки преглед критичке литературе о Шарлоти Бронте, упознаје нас са родним стереотипима викторијанског доба и даје теоријски оквир који чине ставови истакнутих представника феминистичког критичко-теоријског правца, међу којима се издваја студија *The Madwoman in the Attic* Сандре Гилберт и Сузан Губар, која је по речима кандидаткиње била посебно значајна за израду овог рада. Чињеница да се у романима Бронтеове могу препознати теме које су и данас повод дебата, размимоилажења унутар феминистичког покрета говори о томе колико је Шарлота Бронте била испред свога времена и колико је феминизам погодан као критичко-теоријски оквир за истраживање њених дела. Деконструкција родних стереотипа на којима опстаје патријархат, критика поделе на јавно и приватно, као указивање на сложеност односа између рода, сексуалности и идентитета остају значајне димензије феминистичког деловања и препознатљива су обележја уметничког дела Шарлоте Бронте. Сашка Комленац преиспитује двосмислени став Шарлоте Бронте према друштвеном захтеву да се жена одрекне себе: њена тежња за праведним друштвом једнаких умањена је њеним прихватањем и отвореним фаворизовањем идеје о браку и породици, претпоставка је коју треба доказати. С једне стране Бронтеова се бави обрасцима, рецептима, забранама које се постављају пред жену, тиме учествујући и доприносећи пре-феминистичким дебатама свога доба, а са друге стране, она не успева да представи модел жене која би себе изградила и оснажила независно од друштвених норми и диктата.

Наредна три поглавља се баве анализом корпуса, при чему се роман *Ширли* чини правим местом одакле треба кренути са истраживањем двосмисленог представљања идентитета, идеологије и стереотипа будући да су његова главна тема последице репресивне патријархалне идеологије која викторијанској жени намеће само један друштвено прихватљив модел – модел супруге и мајке. *Џејн Ејр*, најпознатији роман Ш. Бронте, није могао бити избегнут јер се у њему срећемо са покушајем да се понуди нови модел женског идентитета, другачији од добро познатог викторијанског „анђела у дому“. Давно пре него је Вирџинија Вулф исказала чувени захтев за „сопственом собом“, *Џејн Ејр*, вођена истом жељом, суочена је са низом препрека које стоје пред женом у процесу изградње идентитета. Коначно, у раду се анализира и роман који је рекло би се нацрт свих каснијих романа, *Професор*, и преиспитују репрезентације рода, пола и идентитета.

Пето и последње поглавље прецизно обједињује резултате до којих се анализом дошло.

1. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање које је у својој мастер тези уобличио Сашка Комленац довело је до неколико утемељених закључака. Пошавши од уверења да је патријархална идеологија кључна за разумевање начина на који Шарлота Бронте представља опресију над женским ликовима у својим романима, као и да анализирани књижевни текстови пружају проницљиве увиде у друштвене токове викторијанског доба, кандидаткиња је успешно показала како родна идеологија утиче на формирање личног идентитета. Доминантно мишљење међу критичарима, углавном феминистичке оријентације, јесте да су женски писци, посебно у

деветнаестом веку, индиректно изражавале „осећање удвојености“ јер нису биле у стању да јавно изразе своје стварна осећања и ставове. III. Бронте се често узима као парадигматичан пример таквог писца који гради читаву структуру нејасноћа и двосмислености не би ли прикрила критику друштвених односа. Кандидаткиња Сашка Комленац сматра да критика у анализираним романима није прикривена: Шарлота Бронте свесно и намерно подвргава критици родне односе и окоштале, нефлексибилне дефиниције жене. Већ само спомињање женске независности као идеала коме треба тежити представља битан искорак из доба у коме политичка и економска самосталност није била међу питањима која су заслуживала озбиљнију расправу. Шарлота Бронте подиже глас против друштвеног поретка и система вредности који у жени види само заводљиву љубавницу или покорну слушкињу, па стога нема интереса да жени обезбеди развој интелекта. Она сматра да су образовање и развој способности за критичко мишљење од суштинског значаја када је реч о улози жене у друштву, која треба да буде пријатељ и саборац, а не слуга мушкарца. Притом њена одбрана жене остаје спутана традицијом хришћанског рационализма који у разуму види моћ да разликује добро од зла.

Двосмисленост друштвене критике у романима Бронтеове делимично произилази из чињенице да је Бронтеова била „феминисткиња“, дакле потпуно свесна друштвених предрасуда и дискриминације на основу родне припадности, која је писала пре него је феминизам настао, закључује кандидаткиња. Други, много важнији разлог је то што је прихватала вредносни систем постојећег друштва као неупитну норму и оквир у коме треба деловати. Бронтеов феминизам не предвиђа неку радикалну и фундаменталну промену у друштву, нити трага за начинима на који би укинула патријархалне односе и идеологију. Критика патријархалних принципа се пребацује на терен „личног осећања“. Иако је тиме она указала на суштину потчињавања жене – интернализацију друштвених пракси и идеологија – политички статус жене је маргинализован чињеницом да осећајност и страс бивају угушене у основи рационалистички интонираном расправом о прогресу, врлини и разуму. Мада наговештене, дубинске матрице система у којима започиње потискивање и уништавање разлике нису препознате као такве. Кандидаткиња Сашка Комленац је исправно истакла елементе који иду у прилог тези да је дело Шарлоте Бронте својеврсна друштвена критика, али је недовољно истакла недостатке те критике: пишући углавном о релативно удобним животима жена средње класе, Шарлоте Бронте не успева да докучи суштинску повезаност класне и родне неравноправности, односно прихвати чињеницу да критика родних односа подразумева критику свих облика друштвене неједнакости.

2. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Мастер рад кандидаткиње Сашке Комленац под називом *Природа друштвене критике у романима Шарлоте Бронте* написан је са солидном теоријском утемељеношћу, а одликује се јасним, уједначеним стилем. Кандидаткиња Сашка Комленац је потврдила своју способност за критичко промишљање и извођење закључака, са успехом је одговорила на постављене истраживачке циљеве и доследно својим почетним претпоставкама спровела истраживање. Приступ теоријској литератури пратило је критичко читање секундарне литературе, пажљиво одабрани теоријски текстови, где је кандидаткиња показала способност да издвоји релевантне идеје водећих теоретичара феминизма. Посебна вредност рада лежи у оригиналној интерпретацији уметничких текстова и логично изведеним закључцима. Кандидаткиња је показала своју способност за интерпретацију уметничких текстова и способност за критичку примену релевантних теоријских ставова.

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

Број:

1015-101

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Датум:

07.10.2015.

3. КОНАЧНА ОЦЕНА -МАСТЕР РАДА

1) Комисија је закључила:

- а) да је мастер рад урађен у складу са образложењем које је наведено у пријави теме,
 - б) да су коришћени научни методи и уобичајени методолошки поступци и технике које се користе у пракси за прикупљање, анализу и синтезу података у истраживањима књижевних феномена,
 - в) да рад садржи све неопходне елементе, како у смислу форме тако и садржине,
 - г) да су резултати истраживања у потпуности у сагласности са наведеним истраживачким циљевима.
- 2) Рад представља оригиналан допринос науци пре свега у избору актуелне теме, значајне за књижевна и културолошка истраживања.
- 3) Нема недостатака који би утицали на квалитет истраживања.

VI ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене рада, Комисија предлаже да се мастер рад под називом *Природа друштвене критике у романима Шарлоте Бронте* прихвати, а кандидаткињи Сашки Комленац одобри усмена одбрана рада.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Ванредни професор др Милица Живковић

Доцент др Данијела Петковић

Доцент др Милена Каличанин